

יומא פא

האוכל והשותה אין מצטרפין

שאלה: מאן תנא?

תשובה: אמר רב חסדא: במחלוקת שנויה, ורבי יהושע היא. דתנן: **כלל אמר רבי יהושע: כל טומאתו ושיעורו שוה - מצטרף טומאתו ולא שיעורו, שיעורו ולא טומאתו, לא טומאתו ולא שיעורו - אין מצטרפין.**

תשובה אחרת: רב נחמן אמר: אפילו תימא רבנן. עד כאן לא קא אמרי רבנן התם אלא לענין טומאה - דשם טומאה חד היא, אבל הכא - משום יתובי דעתא הוא והאי לא מיתבא דעתיה. מחלוקת בין רב חסדא ורב נחמן גם קיים בין ריש לקיש ור' יוחנן:

רב חסדא וריש לקיש	רב נחמן ורבי יוחנן
במחלוקת שנויה, ורבי יהושע היא. דתנן: כלל אמר רבי יהושע כו'.	אפילו תימא רבנן, עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא לענין טומאה, אבל הכא משום יתובי דעתיה הוא - והאי לא קא מיתבא דעתיה

משנה. אכל ושתה בהעלם אחד - אינו חייב אלא חטאת אחת. אכל ועשה מלאכה - חייב שתי חטאות. אכל אוכלין שאינן ראויין לאכילה, ושתה משקין שאינן ראויין לשתיה, ושתה ציר או מוריים - פטור.

אזהרה בעינוי

1. אין - אמר ריש לקיש: מפני מה לא נאמרה אזהרה בעינוי - משום דלא אפשר. היכי נכתוב? נכתוב רחמנא **לא יאכל** - אכילה בזית, נכתוב רחמנא **לא תצונה** - קום אכול משמע. **קושי:** מתקיף לה רב הושעיא: נכתוב רחמנא השמר פן לא תעונה! **תירוצ:** אם כן נפשי להו לאוי. **קושי:** מתקיף לה רב ביבי בר אבוי: נכתוב רחמנא השמר במצות ענוי! **תירוצ:** אם כן השמר דלאו - לאו, השמר דעשה - עשה. **קושי:** מתקיף לה רב אשי: נכתוב: אל תסור מן העינוי! **אין תירוצ:** קשיא.

2. ותנא מייתי לה מהכא: (במדבר כט) **ואנחת את נפשתיך וכל מלאכה לא תעש,**

יכול - היינו חושבים	תלמוד לומר - מסקנה
יהא ענוש על תוספת מלאכה	וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בצצט היום הזה, על עיצומו של יום - ענוש כרת, ואינו ענוש כרת על תוספת מלאכה
יכול לא יהא ענוש כרת על תוספת מלאכה, אבל יהא ענוש כרת על תוספת עינוי	כי כל הנפש אשר לא תצונה בצצט היום הזה ונכרתה, על עיצומו של יום - ענוש כרת, ואינו ענוש כרת על תוספת עינוי.
לא יהא בכלל ענוש, אבל יהא מוזהר על תוספת מלאכה	וכל מלאכה לא תעש בצצט היום הזה, על עיצומו של יום הוא מוזהר, ואינו מוזהר על תוספת מלאכה.
לא יהא מוזהר על תוספת מלאכה, אבל יהא מוזהר על תוספת עינוי	ודין הוא: ומה מלאכה שנוהגת בשבתות וימים טובים - אינו מוזהר עליה, עינוי שאינו נוהג בשבתות וימים טובים - אינו דין שלא יהא מוזהר עליו?
אבל אזהרה לעינוי של יום עצמו לא למדנו מניין	לא יאמר ענוש במלאכה - דגמר מעינוי, ומה עינוי שאינו נוהג בשבתות וימים טובים - ענוש כרת, מלאכה שנוהגת בשבתות וימים טובים - לא כל שכן? למה נאמר? מופנה להקיש ולדון ממנו גזרה שוה: נאמר ענוש בעינוי, ונאמר ענוש במלאכה. מה מלאכה - לא ענוש אלא אם כן הזהיר, אף עינוי - לא ענוש אלא אם כן הזהיר.

ויקרא פרק כג פסוקים כז-ל

- (כז) **אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא מקרא קדש יהיה לכם ועניתם את נפשתיכם וקרבנתם אשה לה:**
- (כח) **וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפרים הוא לכפר עליכם לפני ה' אלהיכם:**
- (כט) **כי כל הנפש אשר לא תענה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה:**
- (ל) **וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה והאבדת את הנפש ההוא מקרב עמה:**

קושי: איכא למיפרך: מה לעינוי - שלא הותר מכללו, תאמר במלאכה - שהותרה מכללה!
תירוץ 1: אלא: לא יאמר עונש בעינוי, דגמר ממלאכה: מה מלאכה שהותרה מכללה! -
עונש כרת, עינוי שלא הותר מכללו - לא כל שכן? למה נאמר? מופנה להקיש ולדון ממנה
גזרה שוה: נאמר עונש בעינוי ונאמר עונש במלאכה, מה מלאכה - ענש והזהיר, אף עינוי -
ענש והזהיר.

קושי: איכא למיפרך: מה למלאכה - שכן נוהגת בשבתות וימים טובים, תאמר בעינוי
- שאינו נוהג בשבתות וימים טובים!

תירוץ 2: אמר רבינא: האי תנא **מ3א מ3א** גמר. מופנה, דאי לא מופנה - איכא למיפרך
כדפרכין

חיזוק: לאי אפנויי מופנה. חמשה קראי כתיבי במלאכה, חד לאזהרה דיממא, וחד
לאזהרה דליליא, וחד לעונש דיממא, וחד לעונש דליליא, וחד לאפנויי למגמר עינוי
ממלאכה בין דיממא בין דליליא.

3. דבי רבי ישמעאל תנא: נאמר כאן **צ"ו**, ונאמר להלן **צ"ו**. מה להלן - לא ענש אלא אם כן
הזהיר, אף כאן לא ענש אלא אם כן הזהיר.

4. רב אחא בר יעקב אמר: יליף **שבת שבתא** משבת בראשית, מה להלן - לא ענש אלא אם כן
הזהיר, אף כאן - לא ענש אלא אם כן הזהיר.

5. רב פפא אמר: הוא גופיה שבת איקרי, דכתיב **תשבתו שבתכם**.

ויקרא פרק כג פסוק לב

שֶׁבֶת שְׁפֹתוֹן הוּא לָכֶם וְעִנְיָתְכֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּתַשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בְּעָרְב מְעָרְב עַד עָרֵב תִּשְׁבֹּתוּ שְׁבֻתְכֶם:

קושי על רב אחא בר יעקב: בשלמא רב פפא לא אמר כרב אחא בר יעקב - דקרא דכתיב
בגופיה עדיף. אלא רב אחא בר יעקב מאי טעמא לא אמר כרב פפא?

תירוץ: מיבעי ליה לכדתניא: (ויקרא כג) **וּצְוִיתִם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם מִתַּשְׁעָה עַד חֹדֶשׁ**,

יכול יתחיל ויתענה בתשעה - תלמוד לומר **מִתַּשְׁעָה**.

אי בערב - יכול משתחשך - תלמוד לומר **מִתַּשְׁעָה**.

הא כיצד? מתחיל ומתענה מבעוד יום. מכאן שמוסיפין מחול על הקודש.

ואין לי אלא בכניסתו, ביציאתו מניין? תלמוד לומר (ויקרא כג) **מִתַּשְׁעָה עַד חֹדֶשׁ**.

ואין לי אלא יום הכפורים, שבתות מניין? תלמוד לומר **תשבתו**.

אין לי אלא שבתות, ימים טובים מניין? תלמוד לומר (ויקרא כג) **שבתכם**. הא כיצד? כל מקום

שנאמר שבות - מכאן מוסיפין מחול על הקודש.

קושי על דעה בברייתא מקודם: ותנא ד**מ3א מ3א**, (ברור שיש תוספת כייש צורך למעטו

מעונש) האי **מִתַּשְׁעָה עַד חֹדֶשׁ** מאי עביד ליה?

תירוץ: מיבעי ליה לכדתני חייא בר רב מדיפתי. דתני חייא בר רב מדפתי: **וּצְוִיתִם אֶת**

נַפְשֹׁתֵיכֶם מִתַּשְׁעָה וכי בתשעה מתענין? והלא בעשור מתענין! אלא לומר לך: כל האוכל

ושותה בתשיעי - מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי.

אכל אוכלין שאין ראויין לאכילה, פטור.

דברי רבא: אמר רבא: כס פלפלי ביומא דכפורי - פטור, כס זנגבילא ביומא דכפורי - פטור.

קושי 1: מיתיבי: היה רבי מאיר אומר: ממשמע שנאמר **וּצְוִיתִם אֶת כָּל פְּלוֹאֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל** יודע שעץ

מאכל הוא? אלא מה תלמוד לומר **עַד חֹדֶשׁ** - עץ שטעם עצו ופריו שוה, הוי אומר - זה פלפלין.

ללמוד שהפלפלין חייבין בערלה. ואין ארץ ישראל חסרה כלום, שנאמר **לֹא תַחֲסֹר כָּל פֶּה**.

תירוץ: לא קשיא: הא - ברטיבתא, והא - ביבשתא.

קושי 2 (על הזנגביל): אמר ליה רבינא למרימר, והאמר רב נחמן: האי הימלתא דאתי מבי

הנדואי שריא, ומברכין עליה בורא פרי האדמה!

תירוץ: לא קשיא; הא - ברטיבתא, והא ביבשתא.

הבאת ברייתא: תנו רבנן: **אכל עלי קנים - פטור, לולבי גפנים - חייב**.

שאלה: אלו הן לולבי גפנים?

תשובה 1: אמר רבי יצחק מגדלאה: כל שלבלבו מראש השנה ועד יום הכפורים. ו

תשובה 2 : רב כהנא אמר : כל שלשים יום.
חיזוק לתשובה 1 : תניא כוותיה דרבי יצחק מגדלאה : **אכל עלי קנים - פטור, ולולבי גפנים - חייב. אלו הן לולבי גפנים - כל שלבלבו מראש השנה ועד יום הכפורים.**

שתה ציר או מורייס פטור.

דיוק מהמשנה : הא חומץ - חייב.

שאלה : מתניתין מני?

תשובה : רבי היא, דתניא, **רבי אומר: חומץ משיב את הנפש.**

פסיקה בנושא : דרש רב גידל בר מנשה מבירי דנרש : אין הלכה כרבי.

סיפור בעקבות המעשה : לשנה נפקי כולי עלמא, מזוגו ושתו חלא, שמע רב גידל ואיקפד, אמר :

- אימר דאמרי אנא דיעבד, לכתחלה מי אמרי?
- אימר דאמרי אנא פורתא, טובא מי אמרי?
- אימר דאמרי אנא חי, מזוג מי אמרי?

מאתר הדרן והרבנית מישל כהן פרבר

• hadran.org.il •